

שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד

קונטרס

דוד שני יהודי

שיחות ומאמרים

מאת

הגה"צ רבי יעקב מאיר שעבטעד שליט"א

מאמר

אשכון את דכא

אידיש

מליציק מי'בונו דודוב

מאמר ג"ה

תמוז שנת תשפ"ו לפ"ק

מנחם משיב נפשי

ברכת מול טוב אל מעלת כבוד ידידינו הנדיב רום המעלה, יחקק לתפארת, בעטרת תפארת, חשוב לראשו כותרת, האי גברא יקרא, עוסק במעשי צדקות בתדיא, תומך תורה ולומדיה, מנחם משיב הרבה מרי נפש באהבה ובחמלה יתירה

הרבני הנגיד המפואר

הטפסר המרום שמו הטוב ונודע בכל אפסים

הרה"ח מוהר"ר מנחם זאב דרומער הי"ו ממקורבי מורינו הגה"צ שליט"א

לכבוד השמחה הרוממה השורר בביתו בארוסי בתו הכלה שתחי"ו בשעט"ו מ
עב"ג

הבה"ח יוסף זונדל נ"ו בן מוה"ר יואל משה ווערצבערגער הי"ו

ממען הברכות יתברך שהחיתון יעשו יפות, ויזכה לראות רב תענוג ונחת דקדושה, שפע ברכה והצלחה במעשי ידיו לטובה ולברכה להרים קרן התורה, עץ חיים היא למחויקים כה, ובודאי שהקב"ה ישלם לו משכורתו שלימה, שבוכות הרבצת תורת מורינו הגה"צ שליט"א יתברך בכל מילי דמיטב ברוחניות ובגשמיות, ויתברך בכל הברכות האמורות בתורה, עושר ואושר, חיים נצחיים ומתוקים, ויזכה לשתי שלחנות בהרחבת הדעת ומנוחת הנפש בבריאות איתנה ונחת דקדושה.

אליעזר וואלדמאן
נחמי' הכהן דייטש
בשם מכון דורשי יחודך

לשמיעת המאמר מפי מורינו הגה"צ שליט"א, ולהערות והארות

קול דורשי יחודך
718-586-5199
באי 0765997840

~ ~ ~

ניתן לקבל מידי חודש הקונטרס באימל: dyyms12@gmail.com
וכן ניתן לקבל את הקונטרס דרך הדואר, במחיר חודשי של \$20 עבור הוצאת עריכת הקונטרסים
נא להשאיר הודעה בקול דורשי יחודך נומער 9

©

כל הזכויות שמורות

נסדר לדפוס ע"י:

ישר
Publishing & Production
718.484.2189

תוכן המאמר

- א. מיינ בעסטער ידיד
- ב. דער ערשטער לימוד
- ג. א שטיקל בלאטע
- ה. שפלות משה
- ז. נישט געוואלט גיין אויסלייזן די אידן
- ח. 'וְהַחֲכֵמָה מֵאִין תִּמְצָא'
- ט. מכיר זיין דעם אמת
- י. 'וְלֹא שֶׁקִין עֲנוֹת עָנִי'
- יא. יעצט האסטו זיך דערמאנט?
- יב. לא תיתני ענוה דאיכא אנא
- יד. מעלת שיחה בינו לבין קונו

חלק מהוצאות נתנדב

לע"נ שר הצדקות והחסד

הרה"ח ר' חיים דוב (בער) ע"ה ב"ר חנני יו"ט הי"ו

(מייזעלס)

עמודי התווך

בס"ד

ברכת השיר והשבח לכבוד הני נדיבים בעם, אנשי חיל יראי
אלקים, שגדבה לבם הטוב, להיות חבר ושותף מידי חודש
בחודשו במפעל הקדוש כזה, להרכיב תורה ויראה טהורה
בקרב עם סגולה

ה"ה

מוה"ר ישכר דוב קויפמאן הי"ו

ואחיו מוה"ר אברהם שמעון קויפמאן הי"ו

מוה"ר צבי קליין הי"ו

מוה"ר שלמה פּעדער הי"ו

מוה"ר יוסף מרדכי כהנא הי"ו

מוה"ר יוסף בנציון שווארטץ הי"ו

מוה"ר יואל הירשפעלד הי"ו

מוה"ר יודא ארי' מיללער הי"ו

מוה"ר מאיר מרדכי בערקאוויטש הי"ו

ויה"ר מן קדם אבוהון דבשמיא, דזכות זה יעמוד להם ולזרעם
עד עולם, עם רוב תענוג ונחת דקדושה כל הימים

מאמר נ"ה

'אשכונ את דכא'

חלק ב' מתוך שיחת הכנה שבועות שנת תש"ס

מיין בעסטער ידיד

מיר וועלן רעדן א נקודה וואס דאס איז א נקודה עיקרית וואס איז כולל אזויפיל זאכן 'לנצח', דאס איז די 'מידת הענוה', די 'מידת הענוה', א 'מידה' וואס הייסט 'ענוה'. עס איז אזא טייערע מידה. אז א מענטש זאל זיין אן 'עניו', איז ער אזוי 'מטיב לעצמו', ער איז אזוי 'מטיב לעצמו'.

עס ווערט געבראכט^[א], 'רובם ככולם' צרות וואס א מענטש האט, איז פון 'גאוה'! 'רובם ככולם' צרות איז פון 'גאוה'! 'רובם ככולם' הפסדים רח"ל, רוחניות'דיגע צו גשמיות'דיגע, איז פון 'גאוה'. 'ענוה' איז אזא גוטע מידה.

עס איז דא א **מאמר החכם**^[ב]: "פון אלע מיינע ידידים האב איך נאך נישט געקריגן אזא גוטער ידיד ווי ענוה!". 'ענוה' איז א געוואלדיגע מידה^[ג].

א. עיין 'ליקוטי הלכות' הל' שילוח הקן ה"ה אות י"ב: גאות ורום לבב שמביא את האדם לכל הרעות והצרות רח"ל, ומשם עיקר כל הנפילות, עד שיכולין ליפול מאד מאד לצאת מעולמו לגמרי; גם עיין שם הל' ערלה ה"ה אות ט"ז.

ב. עיין 'מבחר הפנינים' - שער הענוה: ואמר, מצאתי הענוה שהיא עוזרת לי מכל אנשי.

ג. עיין 'דורשי יחודך' (יסודי היהדות ח"א, מאמר ח') וז"ל מוריניו הגה"צ שליט"א: דאס ענין פון מידות איז ממש הפלא ופלא. איך האב געהערט פון א תלמיד חכם, א מורא'דיגע זאך [ער האט מיר נישט גראד געוויזן דעם מקור, אבער ער איז א גרויסער בקי], ווי גרויס משה רבינו איז געווען וואס ער איז געווען דער 'בחיר האנושי', ווען עס וואלט געווען ביי אידן

דער ערשטער לימוד

רבי נתן, בשעת ער איז מקורב געווארן צום הייליגן רבי'ן, די צווייטע תורה (ששמע מרבינו בתחילת התקרבותו) איז געווען "קרא את יהושע"^[ד]; [די ערשטע תורה איז געווען "בחצוצרות"^[ה]]; וואס ביי דער תורה האט דער רבי מכוון געווען רבי נתן'ען; **"קְרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ"** - נעם דעם תלמיד^[ז].

דער רבי האט געדארפט האבן א תלמיד אים אנצופילן מיט די אוצרות, מיט די אוצרות פון די 'מאמרים' און מיט די 'מעשיות', אז איינער זאל עס איבערגעבן אויף דער וועלט, האט ער געדארפט האבן א כלי אויף דעם, האט ער בוחר געווען אין רבי נתן'ען.

איז דער רבי, אין דער ערשטער תורה "קרא את יהושע", דער ערשטער לימוד וואס דער רבי האט אים געלערנט, האט ער אים געלערנט 'ענוה', 'עניוּת', **"ישמע בזיונות ידום וישתוק"**^[ז] - 'עניוּת'.

דער רבי פירט דארט אויס ביים סוף; דער אנהויב הויבט זיך אָן מיט 'ישמע בזיונו ידום וישתוק'; אבער דער סוף תורה איז, אז **"אפילו החולקים והמבזים אותו, ידונם לכף זכות"**.

א גרעסערן 'עניו' ווי משה, איז אפילו ער וואלט נישט געווען בדרגת משה אין אנדערע זאכן, וואלט דער אויבערשטער דורך יענעם געגעבן די תורה! עניוּת דאס איז דער יסוד המידות. איך האב געזען אמאל א מאמר החכם, ער ברענגט אראפ: **"איך האב נאכנישט געטראפן אזא ידוּ ווי עניוּת!"** אלע ישועות איז מען ממשיך, אלע המתקות! די זעלבע זאך פארקערט, גאווה - אלע צרות האט מען פון גאווה. ליידער דער דעת פון דעם בעל דבר איז פארקערט ווי דער אמת ברוחניות, און פארקערט ווי דער אמת בגשמיות, גאווה לויפט מען נאך, און אויף ענווה דארף מען זיך שלאגן... **אבער דאס איז די בעסטע זאך, סיי ברוחניות און סיי בגשמיות!**

ד. ליקוטי מוהר"ן סי' ו'. תורה זו נאמרה בשבת שובה שנת תקס"ג, עיין 'חיי מוהר"ן' אות ב'.

ה. ליקוטי מוהר"ן סי' ה'. תורה זו נאמרה בר"ה שנת תקס"ג, עיין 'חיי מוהר"ן' אות א'.

ו. עיין כל זה בספר 'פרפראות לחכמה' על תורה זו בליקוטי מוהר"ן אותיות ט"ו-ט"ז.

ז. עיין שם אות ב', שעיקר התשובה - כשישמע בזיונו ידום וישתוק.

דער רבי ברענגט דארט אראפ א **מדרש**^[ח]: א מענטש האט געמאכט א 'כתר' פארן מלך. האט אים איינער געזאגט: "פארן מלך מאכסטו דעם 'כתר'? יעדן גוטן דיאמאנט, יעדן גוטן דיאמאנט, זאלסטו דארט אריינזעצן; קיין דיאמאנט זאל נישט פעלן אין דעם כתר!".

יעדער איד איז א 'כתר'!^[ט]

זאגט דער רבי: "אפילו החולקים והמבזים אותו, ידונם לכף זכות", ווייל יעדער איד איז א 'כתר למלך'.

אט דאס איז געווען פון די ערשטע לימודים וואס דער הייליגער רבי האט געלערנט רבי נתן'ען.

א שטיקל בלאטע

טאקע דער 'שבח', פון די איינציגסטע 'שבחים' וואס דער הייליגער רבי האט געזאגט אויף רבי נתן'ען, האט דער רבי געזאגט: "**איר קוקט אים אָן, איז ער ביי זיך א שטיקל בלאַטע!**" - אזוי האט דער רבי געזאגט אויף אים^[י].

ח. ויקרא רבה ב, ה: אמר רבי יהודה בר סימון, משל לאחד שהיה יושב ועושה עטרה למלך ועבר אחד עליו אמר לו מה אתה עושה אמר לו אני עושה עטרה למלך אמר לו כל שאתה יכול לקבוע בה אבנים טובות ומרגליות קבע זמרגדין קבע מרגליות קבע למה שעתידי ליתן בראשו של מלך כך אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה כל מה שאתה יכול לשבח את ישראל שבח לגדלן ולפארן פאר למה שאני עתיד להתפאר בהם שנא' (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר.

ט. עיין בתורה זו בסופו מה שרבינו מבאר שם עפ"י המשל הנ"ל בזה"ל: כל אחד מישראל הוא בחינת כתר לה' יתברך, וצריך להכניס בו כל מין אבנים טובות שאפשר למצוא, דהיינו שצריכין להשתדל לחפש ולבקש אחר כל צד זכות ודבר טוב שאפשר למצוא בישראל, ולדון את הכל לכף זכות, כי הם בחינת כתר לה' יתברך כנ"ל. וכמו שארז"ל: 'הוי דן את כל אדם לכף זכות'. נמצא, שעל ידי שדנים את הכל לכף זכות, שעל ידי זה שותקין לו כשמבזה אותו, כי מוצאין בו זכות, שאינו חייב כל כך במה שמבזה אותו, כי לפי דעתו וסברתו נדמה לו שראוי לו לבזות אותו וכו', על ידי זה נעשה בחינת כתר.

י. עיין 'חיי מוהר"ן' אות של"ה; 'שיח שרפי קודש' (ברסלב, חדש) ח"ב, אות נ"ה. עיין אוסף מכתבים (חלק א' מכתב כ"ז) וז"ל מורינו הגה"צ שליט"א: פעם נכנסתי לחנותו של ר' גרשון

וויבאלד ער האט געדארפט מקבל זיין די לימודים פון רבי'ן 'מריש כל דרגין וסוף כל דרגין', פון די גרעסטע העכסטע השגות ביז פאר די גרעסטע 'גרועים' אין דער וועלט, איז צו אט דעם לימוד האט ער געדארפט האבן א 'כלי מפוארה', אן 'עניו', אן 'עניו שפל וסבלן' [יא], וואס ער האלט זיך פאר א 'בעל-חסרון', ער שפירט זיך גארנישט, ער ווייסט אז ער איז 'לגמרי' גארנישט, אן דעם אויבערשטן האט ער קיין זאך נישט אין דער וועלט, ער האלט זיך נישט גרויס, ער שפירט אז ער איז דער גרעסטער 'בעל-חסרון', אזא 'כלי' האט דער הייליגער רבי געדארפט האבן כדי איבערצוגעבן זיין תורה [יב].

למעשה, אלע ספרים ברענגען דאך אראפ אז די ארבעט פון 'ספירה' איז, 'מידות'. עס איז דא 'זיבן מידות' / 'זיבעציג מידות',

העניך כהן ליד שער "מאה שערים", הלה נמנה על חסידי חב"ד, הוא הראה לי מספר חיבורים של שיחות ומעשיות (שנתחברו כמזומנה על ידי אחד מחסידי חב"ד ברוסיה) (א"ה: ספר 'רמ"ח אותיות' אות ל"ז, להחסידי המשפיע ר' גרונום זצ"ל), שם הראה לי שיחה מאחד מאדמור"י חב"ד זצ"ל שאמר, שרבי כשאומר תורה והמוני חסידים נדחפים עליו - צריך שיהיה לבו כל כך שבור כמו אחד שהולך בשוק וילדים משליכים עליו קליפות או אבנים. הנתיבי מהאימרה הזאת. אחר שיצאתי מהחנות חשבתי לעצמי, אמנם הלא היא שיחה נאה ונכונה, אבל מי זכה לזה בפשוטו כמשמעו, הלא זאת היתה מדריגת מוהרנ"ת, שהיה מיחידי הסגולה בעבודת השי"ת במסירות נפש ממש, ובמקום שהיה יכול להיות ממפורסמי הדור אם היה לו שמץ של התנשאות אפילו לשם שמים, והיה מנהיג עצמו ברבנות לאחר הסתלקות רבינו הק' (נקודה זו שמעתי מאברך אחד 'מבין', שזה סימן שהיה איש אמת בתכלית) מכיון שידע שההתקשרות צריכה להפגש לרבינו הק'. ובמקום לקבל התמנות מהבריות - זרקו עליו אבנים וגררו אותו לתפיסה, והוא קיבל את הזיונות באהבה ובאמת ובתמים. כלי מפואר כזה; בקי בנסתר ובנגלה; בעל מוח כזה (שמעתי שמצחו של מוהרנ"ת היה גדול גם בגשמיות והגיע כמעט עד לאמצע ראשו) (א"ה: עיין ביאורי הליקוטים השמטות דפוס תשמ"ט לתורה כ') ועובד ה' כזה... בעונה כזו... באמת כזה.

יא. כך פירש"י עה"פ 'והאיש משה עניו מאד'.

יב. עיין 'פרפראות לחכמה' על תורה ז' תניינא אות ל"ד, מש"ש בזה"ל: כבר ידוע מעלת הענוה הקדושה שהיה להר"ר נתן ז"ל כידוע לכל יודעיו ומכיריו, וכאשר רבינו ז"ל בעצמו הפליג בשבחו בענין המידה זו של ענוה, וענוה גדולה מכולם כנ"ל על כן היה ראוי ביותר לקבל הלימוד הזה של 'כלליות בן ותלמיד' בחינת 'עליונים למטה ותחתונים למעלה' שזה בחינת חנוכה כנ"ל, כי מדת הענוה שהוא בחינת 'מה' אינו תופס מקום והוא למעלה ולמטה וכו' כנ"ל.

סיי 'לטוב' סיי 'להיפך'. אבער דער שורש המידות, דער שורש המידות, איז 'ענוה'; 'ענוה' איז דער שורש פון אלע מידות^[ג]. אט די מידה דאס איז דער שורש, דער 'שורש הטוב', און דאס איז געווען משה רבינו^[ד].

שפלות משה

עס איז דא אַן אבות דרבי נתן, עס איז דא דריי סארטן 'מצורעים'. עס איז דא 'לח' - א פייכטע 'צרעת', און עס איז דא 'בש' - א טרוקענע 'צרעת', און עס איז דא 'פוליפוס' - א שטינקעדיגע 'צרעת' וואס האט א 'ריח רע' רחמנא ליצלן.

א 'מצורע' איז דער צובראכנסטער מענטש אין דער וועלט. דער תרגום זאגט^[טז] אויף "מצורע" - "סגירא"; זאגט דער זוהר^[טז]: "סגירו דנהורא עילאה"; מען האט אים צוגענומען דעם גאנצן חיות פון זיין לעבן, ער שפירט אינגאנצן נישט קיין חיות פון זיין לעבן^[יז].

דערפאר טאקע, 'מצורע חשוב כמת'^[יח], ווייל ער שפירט נישט קיין חיות פון זיין לעבן, נישט אין רוחניות, נישט אין גשמיות. און ער איז 'אנשטעקיג', אנשטעקיג ממש, עס איז עקלדיג צו שטיין נעבן אים, עס קען זיך אנגעמען; [דערפאר טאקע, די היינטיגע

ג. עיין גמ' ע"ז כ' ע"ב, 'ענוה גדולה מכולן'; וכמובא בכל ספרי המוסר.

יד. עיין 'שערי קדושה' (מהרח"ו) ח"ב, שער ד': הענוה והשפלות אין מדה גדולה ממנה, כי משה רבינו ע"ה רבן של כל הנביאים בתורה ובמצות ויראת חטא לא נשתבח אלא בענוה.

טו. ויקרא יד, ב.

טז. פר' תזריע דף מט ע"ב.

יז. עיין 'תפארת יהונתן' ויקרא יג, ב: ענין צרעת הוא, כי רוח החיוני הוא משכן ומרכבה לרוח הקודש השורה בישראל. וכאשר מסתלק רוח הקודש, גם רוח החיוני במרכבה לא נמשך אחריו ומסתלק. ולכך בא נגע בגוף כמו מת שנסתלק ממנו רוח חיוני, ולכך מצורע חשוב כמת. ומטמא, כי במקום הזה נסתלק רוח החיוני. וצרע"ת בהיפך אתון עצר"ת כי נעצר רוח"ק. ותרגום של מצורע - סגירא, כי סגר עליו מבוא רוח"ק.

יח. נדרים סד ע"ב.

מצורעים וואס עס איז דא אין דער וועלט, שיקט מען זיי איבער עסן מיט קונצן. די דאקטוירים ווילן נישט צוגיין צו זיי רח"ל; דאס איז א 'מצורע'.

כל־שכן אויב ער האט א 'ריח רע', איז דאך 'איום ונורא!' דער אויבערשטער האט אים אוועקגעווארפן, די מענטשן האבן אים אוועקגעווארפן, ער עקלט זיך פון זיך אליין, עס איז דאך 'איום ונורא'.

זאגט דער 'אבות דרבי נתן' אין פרק ט' [ט]: **"והיתה נפשו של משה שפילה מהם"**.

איך האב געקלערט, אז עס שטייט אזוי אין חז"ל, איז אדער האבן זיי אזוי מקבל געווען מסיני, אדער האבן זיי עס געזען אין דער תורה. האב איך ערקלערט, עס איז א מפורש'ער פסוק; ווייל עס שטייט אין פסוק [ב]: **"וְהָאִישׁ מִשֵּׁה עָנָו מָאֵד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה"**; און עס שטייט [כא]: **"אָדָם כִּי יִהְיֶה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אֹרֶז סִפְחָת"**; איז "מכל האדם" מיינט ער, אפילו פון דעם 'אדם'.

א פלא'דיגע זאך, אזא נברא, אזא מושלם, אזא בעל כח, א 'חכם גיבור ועשיר' בתכלית - און זיין אזא 'עניו' [כב], דאס איז דאך א פלא'דיגע זאך. נאר 'מרוב השגת הבורא' האט ער געשפירט אז ער איז אזוי נישט יוצא דעם אויבערשטן, אז ממש ער איז פארשעמט מער ווי אלע [כג].

יט. סי' ב'.

כ. במדבר יב, ג.

כא. ויקרא יג, ב.

כב. עיין נדרים לח ע"א: אמר רבי יוחנן, אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על גיבור ועשיר וחכם ועניו, וכולן מומשה.

כג. עיין 'חיי מוהר"ן' אות רס"ט בהערת המעתיק, וז"ל: אף על פי שהיה רבן של כל ישראל כי השיג יותר מכולם, אף על פי כן היה מחזיק את עצמו לאין ואפס יותר מכולם. כי דייקא על ידי שהיתה השגתו גבוהה כל כך, על ידי זה השיג שכפי מזדיגתו והשגתו אין עבודתו נחשבת כלום ביותר נגד גדולתו יתברך, וקל להבין.

נישט געוואלט גיין אויסלייזן די אידן

עס איז דאך א פלא'דיגע זאך, זיבן טעג האט דער אויבערשטער זיך געבעטן ביי אים, זיי מסכים, איך וויל אז דו זאלסט וועלן זיין 'גואל ישראל', האב א רצון צו זיין 'גואל ישראל', וויל זיין א 'גואל ישראל', זיבן טעג. האט ער אויסגעפירט^[כד]: "שְׁלַח נָא בְיַד תְּשַׁלַּח", וועמען דו וועסט שיקן וועט זיין בעסער פון מיר, וועמען דו שיקסט איז בעסער פון מיר^[כה].

עס ווערט געבראכט^[כז], צו זיין אזוי גרויס - און זיין אזא 'עניו', אז מען האלט ביי דעם ווייסט מען וואס דאס איז; אז מען האלט נישט ביי דעם, ווייסט מען נישט וואס דאס איז 'בשום אופן' נישט; דאס איז א 'הארה' מלמעלה.

אז דער אויבערשטער העלפט, אז דער מענטש טוט וואס ער קען אין 'ענוה', ער שפירט גוט זיין חסרון, ער ווייסט אז אָן דעם אויבערשטן האט ער קיין זאך נישט, ער האלט זיך לגמרי נישט גרויס, ער איז 'שפל מכולם', 'שפל מכולם', ער איז 'מכיר חסרונו', און ער טוט זיינס, העלפט אים דער אויבערשטער מיט אָן הארה פון 'ענוה דקדושה'^[כז].

כד. שמות ד, יג.

כה. עיין פי' הרמב"ן עה"ת שם - 'כי אין אדם בעולם שלא יהיה הגון יותר ממני לשליחות'.
 כו. עיין 'ליקוטי מוהר"ן' סי' קמ"ז: עיקר מידת הענוה - כשיהיה במדריגה שיוכל לכתוב על עצמו כמו משה רבינו ע"ה (במדבר י"ב): "והאיש משה עניו מאד", זהו מדריגת הענוה בתכלית, וכמו שמצינו באמוראים שאמר רב יוסף (סוטה מ"ט): 'לא תתני ענוה דאיכא אנא'; עיין גם 'חיי מוהר"ן' אות תצ"ו; 'שבחי הר"ן' ח"א אות כ"ב; 'ליקוטי הלכות' הל' תפילין ה"ו אות ה'.

כו. עיין 'ליקוטי מוהר"ן' תניינא סי' כ"ב: בענין ההכנעה טועים העולם הרבה. כי הלא כמה אנו מייגעין עצמנו בעבודות ובתפלה כדי לצאת ממוחין דקטנות למוחין דגדלות, ואם כן אי אפשר שיהיה ההכנעה בפשיטות, כי אם כן הוא נכנס לקטנות, ועל כן בהכרח שיש בזה דעת. ועל כן לא כל אדם יכול להיות עניו כראוי, רק משה רבינו ע"ה הוא היה "עניו מכל האדם אשר על פני האדמה" (במדבר י"ב); גם עיין עוד 'ליקוטי הלכות' לה' ברכת השחר ה"ג אות ה' שאין זה דרך הענוה האמיתית שיחזיק את עצמו לרשע גמור ח"ו וכו' עיי"ש;

'והחֲקֵמָה מֵאֵין תְּמִצָּא'

עס איז דאך א פלא'דיגע זאך, דער הייליגער רבי זאגט אין **ליקוטי מוהר"ן** אין סימן ע"ב דעם צווייטן חלק [כח]: "יעדער איד האט אין יעדעס איבר די ענוה פון משה'ן!" מען דארפן עס נאר דערוועקן. אבער יעדער איד האט דאס, יעדער איד האט 'ענוותנותו של משה', און אין יעדעס אבר פון יעדן איד.

על-כל-פנים, דער אויבערשטער האט בוחר געווען אין משה-רבינו וויבאלד ער האט זיך געשפירט דער גרעסטער 'בעל חסרון' אין דער בריאה [כט].

דער כלל איז אלעמאל; אז מען טוט אריין א דיאמאנט; וואס דער לאך איז גרעסער, גייט אריין מער דיאמאנט; דער וואס האלט זיך פאר דער גרעסטער 'בעל חסרון', דא קען אריינגיין 'כל התורה כולה'! [ל]

גם עיין שם הל' ברכת הריח ה"ד אות ב' שאין זה דרך הענוה להקטין כוחו וכו' עי"ש.

כח. זל"ש בקיצור (מליקוטי עצות): בכל אחד ואחד מישראל מושרש השפלות והענוה של משה רבנו ע"ה, בכל איבר ואיבר, אבל זאת הענוה ושפלות נעלם אצל כל אחד בבחינת מיתה, ועל כן אינו מרגיש בעצמו זאת השפלות, ועל כן הוא רחוק מענוה ושפלות הזה. אבל על ידי שמתקרב את עצמו לצדיק האמיתי ורואה אותו, מכל שכן כשזוכה לשמוע מפיו תורה, על ידי זה זוכה לבושה ותשובה, על ידי זה זוכה שיהיה נחיה אצלו השפלות והענוה הזאת, ואז זוכה לענוה אמיתית שהוא בחינת חיים נצחיים של עולם הבא.

כט. עיין 'זרוע ימין' (לחיד"א) על אבות פ"א 'משה קיבל תורה מסיני', וז"ל: יש לחקור, דמשה רבינו סירב מאד לילך לפרעה, ולמה לא סירב כלל בקבלת התורה? וא' מהתירוצים שיש בזה הוא דראה דהקב"ה הניח כל הר וגבעה ובחר בסיני שהיה נמוך ושפל, א"כ הקב"ה חפץ בשפל, ומעתה אין לסרב לקבל התורה, דהקב"ה רוצה שפל, והוא מחזיק עצמו לשפל מהכל.

ל. עיין 'סוד ישרים' על יו"כ אות מ"ז: מצינו גבי משה רבינו שנאמר עליו 'והאיש משה עניו מאד' וגו' והלא באמת ידע משה רבינו בטח שהוא הגדול מכל ישראל כי הוא בעצמו כתב התורה מפי הקב"ה הנאמר בה 'ולא קם נביא' וגו', הרי שידע שפיר הוא הגדול, אלא שהכיר היטב שאין באמת שום כח הויה בעולם זולת השי"ת כי אין עוד מלבדו, ומאחר שהיה מכיר כ"כ היטב, לזה היה הוא הכלי קיבול לקבל כל מיני אורות מהשי"ת כי הכיר היטב שכל אותו הגדלות שיש בו אינו מצדו כלל רק מצד השי"ת שבחר בו, וכך אם היה

"הַחֲכֵמָה מֵאִין תַּמְצֵא" [לא] - פון 'אַין'; נאר אין אזא איינעם וואס ער איז ממש 'אַין', אין אים קען אריינגיין אזא תורה 'בלי־סוף' [לב].

וואס מער א מענטש האלט זיך קליין, קען מער אריינגיין אין אים א חלק דיאמאנט, א חלק 'זיו השכינה'; האלט ער זיך נאך קלענער, גייט אריין מער; וואס מער ער האלט זיך קליין, איז ער א גרעסערע 'כלי המקבל' [לג].

משה רבינו איז געווען אזא מין 'כלי המקבל', ער האט דאך געזאגט [לד]: "וְנַחֲנוּ מָה", 'מה' איז דאך 'אַין', דערפאר איז 'מֵאִין תַּמְצֵא', האט געקענט אזא תורה 'בלי סוף' אריינגיין אין 'משה רבינו' [לה].

מכיר זיין דעם אמת

דער חיד"א ברענגט אראפ [לו], אונז דארפן נישט הארעווען אויף 'עניוּת', אונז דארפן הארעווען אויף 'אמת'; אז מיר זאלן מכיר זיין דעם 'אמת', דער 'אמת' ווי אזוי איך קוק אויס, דער 'אמת' פון זיינע

בוחר בנפש אחר מישראל היה יכול להיות הנפש האחר הגדול והמובחר מכל ישראל. ועל זאת ההכרה נאמר 'והאיש משה עניו מאד' וגו', ולזה היה הוא הכלי לקבל כל מיני אורות. לא. איוב כה, יב.

לב. עיין גמ' סוטה דף כא ע"ב: א"ר יוחנן, אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמישים עצמו כמי שאינו, שנאמר 'והחכמה מאין תמצא'.

לג. עיין 'קדושת לוי' פר' ראה: שעל ידי שאדם משים עצמו כשירים ואינו תופס מקום להיות נחשב בעיניו ליש ודבר על ידי זה יוכל להיות כלי מוכשר לקבל השפעת ה' תמיד, כי כלי ריקן יוכל לקבל וכו'.

לד. שמות טז, ז.

לה. עיין 'ליקוטי מוהר"ן' סי' ט"ו אות ד' שכשמבטל כל גשמיותו ואין גבול, אזי יכול להשיג התורה שלעתיד שאין נתפסת בגבול, עיי"ש; גם עיין 'ליקוטי הלכות' הל' העושה שליח לגבות חובו ה"ה אות י"ט: מכל המעלות והקדושות של משה רבינו ע"ה, אדון כל הנביאים והחכמים, לא שיבחה התורה אותו כי אם במעלת הענוה, כמו שכתוב, "והאיש משה עניו מאד וכו'". כי זה העיקר, שעל ידי זה דייקא זכה לקבלת התורה ולמסרה לישראל.

לו. עיין ספרו 'לב דוד' פרק י"ט; גם עיין שם בסופו בהגהות על הספר חסידים סי' ט"ו.

חטאים ופשעים, דער 'אמת' וואספארא 'בעל חסרון' ער איז, וואס 'מכף רגל ועד ראש אין בו מתום', דער 'אמת' וואס 'באורח זו אהלך טמנו פח ל', וואס איך טוה גייט מיר נישט, נישט אהער און נישט אהין, וואספארא שלימזל איך בין, אז א מענטש קוקט אויף זיך מיט אן 'אמת'; אבער 'רבנו של עולם, זעה וואספארא בעל-חסרון איך בין, זעה ווי איך קוק אויס, זעה ווי איך בין 'מלא חטאים ופשעים', אז א מענטש איז גוט מכיר דער ידיעה, און עס איז נאר אן 'עצבות', איז דאס 'הפלא ופלא'; אז דאס איז אן עצבות, אט דאס איז 'מידת הענוה'^[ז].

'ולא שקץ ענות עני'

עס ווערט געבראכט^[ח]; "פי לא בזה ולא שקץ ענות עני"^[ט]; ווייל דו קענסט דאך מיינען, מילא אז א 'מושלם' איז אן 'עניו', דאס איז א גרויסע דרגא - ער איז א 'מושלם' - און ער איז אן 'עניו' ווייל ער ווייסט אז כלפי דעם אויבערשטן איז ער גארנישט מיט גארנישט;

ל. עיין 'דברי אמת' (לובלין) פר' בלק ד"ה 'מה טובו וכו': יש מי שהוא שפל בעיניו אבל יש לו עצבות - זה סימן גאון. משא"כ מי שדעתו שפלה, כשמשיג חסרונותיו, שִׁמַּח שדבוק בו ית' שאוהב אמת; גם עיין 'תניא' פרק כ"ז: העצבות היא מגסות הרוח שאינו מכיר מקומו ועל כן ירע לבבו על שאינו במדרגת צדיק.

לח. עיין 'דברי אמת' (להחזה מלובלין), פר' ראה ד"ה 'לא תעשון כן'; גם עיין 'רמתיים צופים' על תנא דבי אליהו פ"ה אות ס': 'שמעתי מכ"ק הרב אדמו"ר ז"ל שסיפר פעם אחת בשם הרבי מלובלין נשמתו בגנוי מרומים שהוא אוהב יותר הרשע שהוא יודע שהוא רשע מהצדיק שיוודע שהוא צדיק. ושאל את הרבי הנ"ל והשיב לו הטעם כי הרשע שיוודע שהוא רשע הוא דבוק באמת והקב"ה הוא אמת ונקרא אמת. אבל הצדיק שיוודע שהוא צדיק ובודאי אינו כן כי אין צדיק בארץ וגו'. ובה פירש (תהלים כ"ב, כ"ה) כי לא בזה ולא שקץ ענות עני. אפילו כשהוא באמת עני ואין עני אלא בדעת כנ"ל. לפי שהוא דבוק באמת ואמת הקב"ה אוהב. אבל הצדיק וכו' ומכל שכן זה שהוא מרגיש שהוא צדיק בודאי אינו צדיק כמו שמואב בזה"ק (ח"א קכ"ב ע"ב) מאן דאיהו רב איהו זעיר ודבוק בשקר ושקר שונא ה' יתברך. ואמר מו"ר זלה"ה שסברת הרבי מלובלין הוא כמו סברת הר"ן ז"ל בהלכות עד כאן דבריו.

לט. תהלים כב, כה.

אבער אז ער איז אַן אמת'ער 'בעל חסרון' - וואס ביסטו? אַן 'איש אמת'? איז סך־הכל ווייסטו ביי דיר דין חסרון, דו ווייסט ביי דיר אז דו ביסט א 'חוטא ופושע' און וואספארא מין 'חוסר אונים' דו ביסט, ביסטו אַן 'איש אמת', (ואין זה ענוה לכאורה).

זאגט ער אבער, "כי לא בזה ולא שיקץ ענות עני", אפילו די 'ענוה' פון אַן 'עני בדעת' וואס ער איז צעקלאפט און צובראכן, זאגט דער אויבערשטער^[מ]: "אַשְׁכּוּן וְאַת דְּכָא", עס איז גאר חשוב זיין 'עניוות'.

יעצט האסטו זיך דערמאנט?

מען זעט במציאות, עס איז דא אמאל וואס א מענטש טוט תשובה, ווייל ער האט צרות רחמנא ליצלן, [דער אויבערשטער זאל העלפן מען זאל מקורב ווערן צום אויבערשטן 'מתוך שמחה והרחבת הדעת'], א מענטש לויפט אמאל צום אויבערשטן ווייל ס'גייט אים עפעס נישט גוט, לויפט ער צום אויבערשטן.

גלייך קומט דער 'בעל־דבר' - ער האט א גוטע 'עצה'; 'ערשט יעצט טוסטו תשובה? דו מיינסט עס דען ערנסט? יעצט אז עס איז דיר ביטער לויפסטו צום אויבערשטן!' - אויפן פלאץ זאגט ער עס אים^[מא].

פערטיג.

איר ווייסט וויפיל 'חללים הפילה' אט די סברות?!

אבער ווען ער ווייסט, 'אין הכי נמי', 'איך בין א א גוטער 'בעל־חסרון', אזוי קוק איך נעבעך אויס, אזא 'הסתלקות השכינה' איז

מ. ישעיה נז, טו.

מא. מן הנכון לציין מה שמרגלא בפומיה דמורינו שליט"א בשם רבי צדוק מלובלין (מובא בקונטרס 'אור זרוע לצדיק' - י"ג מדות והזרכות, אות ב'), וז"ל: **אל מקום שאדם בורח בעת צרתו משם ניכר שהוא שורשו.** ואם בורח לדברי תורה בידוע ששורשו מן התורה אף על פי שתולדתו אין כן. פרק י"ז דכלים משנה י"ג, כל שבים טהור חוץ מכלב המים מפני שהוא בורח ליבשה עיין שם בהרע"ב.

נעבעך דא ביי מיר, אז איך דארף נעבעך תשובה טון 'מתוך צרות', אליין האב איך נישט קיין שכל צו מקורב ווערן צום בורא-עולם וואס דאס איז דאך דער עיקר, א נברא אָן א בורא איז דאך גארנישט ווערד, איך דארף נעבעך אז דער אויבערשטער זאל מיך אויספייניגן חס-ושלום אז איך זאל מקורב ווערן; איז אדרבה, פון דעם ווערט 'עניוות', דורכדעם ווערט 'אשכון את דכא'.

'אמת!' דער אויבערשטער האט ליב 'אמת'!^[מב]

לא תיתני ענוה דאיכא אנא

עס איז דא א גמרא^[מג]: "משמת רבי בטלה ענוה. אמר רב יוסף, לא תיתני ענוה, דאיכא אנא". אלע פרעגן, "אין לך גאווה גדולה מזו?" 'אל תיקרי ענוה דאיכא אנא?' דו ביסט אָן 'עניו'? דו זאגסט אז ווען 'רבי' איז געשטארבן איז נישט 'בטלה ענוה' ווייל איך בין אָן 'עניו'? - אלע מפרשים פרעגן דאס.

נאר דער אמת איז, 'רבינו-הקדוש' איז געווען דער 'קדוש שבדור', אפילו די 'מיתה' זיינע איז געווען אזוי ווי יעקב אבינו'ס מיתה, וואס 'נדמה להם כמת'^[מד], ער איז געקומען מאכן 'קידוש' אין שטוב מתוך 'שמירת הברית' מכח וואס עס איז נישט געווען קיין 'מיתה' אין אים^[מה]. אזוי ווי דער **חיד"א** זאגט^[מיו], ער האט געהאט א דין 'חי', אז ער האט געקענט מוציא זיין 'קידוש', ווייל די 'שומרי הברית' וואס

מב. עיין 'ליקוטי מוהר"ן' סי' ט' אות ג': עיקר השתוקקות של ה' יתברך אינו אלא אל האמת.

מג. סוטה מט ע"ב.

מד. תענית ה' ע"ב.

מה. עיין גמ' יבמות קג ע"א.

מו. עיין 'שם הגדולים' חלק 'גדולים' מערכת א' אות קצ"ט: מצאתי בספר חסידים תתשכ"ט שכתב, רבינו הקדוש היה נראה בבגדי חמודות שהיה לובש בשבת ולא בתכריכין ופוטר בני ביתו מקידוש, כי הצדיקים נקראים חיים, ולא כשאר מתים שהם חפשים מן המצות עכ"ד. וזוה תנחו דעתנו בכל החקירות הנז' ויותר מהמה.

האבן נישט קיין 'שמץ' איז נישטא ביי זיי קיין 'מיתה', עס איז נישט שייך ביי זיי קיין 'מיתה'.

און דא איז ער געווען אויך פון די 'מקבלי התורה', דער 'רבי' פון דער וועלט, מען רופט אים דאך 'רבי', 'רבינו הקדוש', און ער האט זוכה געווען אז די 'משניות' איז געווארן דורך אים; און א 'יחסן' - הפלא ופלא - 'עד דוד המלך' - א 'נשיא בן נשיא'; און קינדער האט ער געהאט - 'כל המעלות שָׁמְנו חכמים נאמר ברבינו הקדוש ובניו'^[מז] - אזעלכע קינדער, צדיקים, מקבלי התורה, קדושים, געזונטע, אלעס; און ער האט זוכה געווען 'לשני שולחנות'^[מח] - די וועלט מיט יענע וועלט.

ערשט אז ער איז אַן 'עניו', א וועלטס 'עניו', אט דאס איז 'עניוות'; אבער אז ער איז נישטא, איז שוין נישטא קיין 'ענוה'.

זאגט רבי יוסי, **ניין!** איך ווייס פון מיר אז מען קען זיין א 'חוטא ופושע', פול מיט חסרונות, א שלימזל פון אנהויב ביזן סוף אין אלע ענינים ברוחניות ובגשמיות, און די גאווה קען זיין 'עד שיא השמים', איך ווייס ווי גוט שווער עס איז צו האבן 'עניוות', צו מכיר זיין דעם אמת, דער בעל-דבר לאזט נישט מכיר זיין דעם אמת.

אבער דער אויבערשטער האט ליב אמת! דער אויבערשטער האט ליב אמת!

דער **רבי** זאגט^[מט], אז מען זאל זאגן נאר איין 'דיבור' פון תפילה **באמת**, איז גאר אנדערע ווערטער, עס איז מעלה אלע תפילות אין דער וועלט! [אודאי דארפן מיר גלויבן אז עס איז דא פיל פרטים אין 'אמת'].

מז. ירושלמי סנהדרין פרק י"א ה"ג.

מח. גמ' סנהדרין דף לו ע"א.

מט. עיין 'ליקוטי מוהר"ן' סי' ק"ב: והמשכיל המבין יש לו להתפלל כל ימיו, שיזכה פעם אחד כל ימי חייו, לדבר דיבור אחד של אמת לפני ה' כראוי. ויש בזה כמה מדריגות, ע"כ; ועיין שם סי' ט' מש"ש רביז"ל שע"ז מתקן ומקיים כל העולמות, עיי"ש.

זאגט ער, 'לא תיתני ענוה דאיכא אנא', פון מיר ווייס איך אז דער אויבערשטער איז מחשיב 'עניות' אפילו מיר זענען נישט 'רבינו הקדוש', אפילו מען איז א 'חוטא ופושע'!^[2]

מעלת שיחה בינו לבין קונו

דער אמת איז, אט דאס איז דער לימוד פון מאכן דער 'רידה' פאר אן 'עליה', אז פון דעם וואס מיר זענען 'צובראכ' - מאכן פון דעם א 'מעלה'^[3]; און דאס איז 'ענוה'^[2]; 'ריבונו-של-עולם, זעה טאקע

נ. עיין 'ישמח משה' פר' וישלח ד"ה 'קטונתי מכל החסדים', וז"ל: **שמעתי ממורי הצדיק וקדוש מלובלין** במאמר ר' יוסף (סוטה דף מ"ט ע"ב) **לא תתני ענוה דאיכא אנא**. דלכאורה אם החשיב עצמו לעניו, אין לך גאות גדולה מזו והבן. אך יובן על פי מה שפירש הפסוק (תהלים כ"ב כה) **כי לא בזה ולא שיקץ ענות עני**. דר"ל אפילו מי שהוא באמת עני בדעת, אם יודע ומכיר חסרונו ועל ידי זה מקטין עצמו, גם זה חשוב בעיניו ית' ויש לו תואר עניו. וז"ש 'כי לא בזה וגו' ענות', ר"ל השפלות של העני אף אם הוא באמת עני בדעת כנ"ל. וזה מאמר ר' יוסף דאמר 'לא תתני דבטלה ענוה דאיכא אנא', ר"ל אף שבסיבת חסרונותי באה לי הענוה, כי איך יתגאה איש כמוני מלא חסרונות, עם כל זה גם זה ענוה מקרי, והבן עד כאן דבריו הק'.

נא. עיין 'ליקוטי הלכות' הל' פריה ורביה ה"ג אות א': **דייקא על ידי מה שהבע"ד מכניס בלבו יגון ואנחה ומרה שחורה, עי"ז דייקא יהיה שמח מאד**, כי יאמר בלבו, אע"פ שאני רחוק כל כך מה' יתברך, אעפ"כ אני מזרע ישראל, ולא עשני גוי, ואני זוכה בכל יום לקיים כמה מצוות ציצית ותפלין וכמה ברכות ודיבורים קדושים בתפלה ובתורה שאני זוכה לומר בכל יום ויום, ואדרבא, זהו עיקר שמחתי שמרוחק כמוני יזכה ג"כ להניח תפילין בכל יום שהם כתר דמלכא וכו', וכיוצא בזה בשאר המצוות שכל ישראל מקיימין בכל יום.

נב. עיין 'ליקוטי הלכות' הל' פסח ה"ט אותיות י"ז-י"ח: ויכול לבוא לשמחה גדולה על ידי היראה אפילו על ידי יראת העונש אף על פי שהוא יודע בעצמו שהוא רחוק מאד מאד מה' יתברך והוא מלא חטאים רח"ל, **אף על פי כן לא יפול בדעתו עי"ז כלל, רק יבוא על ידי זה לענוה באמת, שהיא בחינת שמחה**, בבחינת 'ישמעו ענוים וישמחו'. וכתב, 'ויספּו ענוים בה' שמחה ואביוני אדם בקדוש ישראל יגילו'. כי קרוב ה' לנשברי לב והוא שוכן את דכא ... **עיקר הנפילה על ידי גדלות** שמחמת גסותו נדמה לו שכבר היה יגע בעבודת ה', וכשרואה אחר כך גודל ריחוקו עדיין מה' יתברך נופל בדעתו מאד, כי נדמה שהוא מתייגע בחינם ח"ו, ועל ידי זה נופל לגמרי ח"ו, אבל מי שחפץ באמת יודע שפלותו באמת וגדולת הבורא יתברך עד שכדאי אצלו כל היגיעות והעבודות שבעולם שבביל נקודה אחת של התנוצצות אלקות אחד ומשמח בכל נקודה ונקודה שמוצא בעצמו מקדושת ישראל, בפרט

ווי איך קוק אויס, זעה ווי איך קוק אויס, איך בין מודה אז איך בין א פושע, איך בין מודה אז איך בין א 'בעל־פניה', איך בין מודה אז איך בין א 'בעל־גאווה־ניק', אבער העלף מיך פארט, איך וויל פארט תשובה טון!.

אט דער לימוד נעמט מען ארויס פון 'ליקוטי תפילות' טאקע; עס איז נישטא קיין 'לימוד שבקדושה' וואס שטייט נישט אין 'ליקוטי תפילות'^[ג].

'ברוך השם' וואס מיר ווייסן פון דער זאך פון זיך 'אויסרעדן דאס הארץ פארן אויבערשטן'. אז מען ווייסט טאקע פון דער עצה פון 'זיך אויסרעדן דאס הארץ פארן בורא־עולם', העלפט טאקע דער אויבערשטער אז די 'ענוה' איז אָן 'עצבות'. ווייל - כאפט זיך אריין אין די 'עניוות' דער נחש פון 'עצבות', איז ערלעדיגט, איז ער אפגעריסן פון השם־יתברך.

דורך 'ענוה' אָן 'עצבות', איז אפילו דער גרעסטע 'חוטא ופושע', איז ער אָן 'עניו' וואס דער אויבערשטער איז 'בוחר' אין אים, 'אשכון ואת דכא'; ווען? אז עס איז אָן 'עצבות'! 'עצבות' איז פון 'נחש הקדמוני' ממש^[גד].

אז מען רעדט צום אויבערשטן, און מען דערציילט דעם אויבערשטן, האט עס א סגולה אז עס זאל זיין טאקע אָן עצבות^[גה].

מה שזכה שלא עשני גוי וכו', (כמבואר בדברינו, עיי"ש). ואדרבא, כל מה שרואה ריחוקו יותר, בא לשמחה יותר, מחמת שבא לשפלות וענוה יותר. וזה בחינת ירידה תכלית העליה, שעל ידי הירידה בא לשפלות אמיתי, כי לא הניח להפיל את עצמו על ידי הירידה ח"ו.

נג. כמבואר בהקדמה, עיין שם.

נד. עיין 'ליקוטי מוהר"ן' סי' קפ"ט: עיקר נשיכת הנחש הוא עצבות ועצלות.

נה. עיין 'שיחות הר"ן' אותיות מ"א-מ"ב: לב נשבר ועצבות אינו ענין אחד כלל ... עצבות הוא כמו מי שהוא בכעס וברוגז כמו שמתרעם ומתלונן עליו יתברך ח"ו על שאינו עושה לו רצונו. אבל לב נשבר הוא כבן המתחטא לפני אביו כתינוק שקובל ובוכה לפני אביו על שנתרחק ממנו וכו'; גם עיין שם אות מ"ה: אחר לב נשבר בא שמחה, וזה סימן אם היה לו לב נשבר, כשבא אחר כך לשמחה.

יאמיץ לבך

א מענטש דארף וויסן אַוואַ ער איז, אפילו דער בעל־דבר ווייזט אים אויף אז ער איז דער גרעסטער רשע, דער גרעסטער רוצח, דער גרעסטער הוטא רחמנא־ליצלן, דארף ער וויסן אז אַוואַ ער געפינט זיך, אז ער מאכט א פשוט'ע ברכה פארן אויבערשטן, צו ער זאגט א קאפיטל תהלים, צו ער דאוונט א מנחה, צו ער גיט צדקה, צו ער שטייט צוריק – –

א מענטש דארף וויסן, אפילו ער זאל אפטון הלילה די גרעסטע עבירה, זאל ער וויסן אז נאכדעם איז ער מצוה צו היטן די אויגן און צו לערנען און צו דאווענען און צו נישט טון קיין שלעכטס, ווייל ער איז דער זעלבער איד ממש!

עס שטייט טאקע פון **רבי פינחס'ל קאריצער** (עבדות ישראל אבות פ"ה), אפילו דער גרעסטער רשע, אז ער שטייט אמאל ביי א נסיון, ווען ער ווייסט ווען וואספארא נחת רוח ער טוט פארן אויבערשטן מיט דעם, ווי דער אויבערשטער האט אים ליב מיט דעם, וואספארא 'תיקוני מעלה' ער מאכט מיט דעם, וואלט ער געווען אזוי פרייליך אז ער וואלט געקענט פון דעם אליין ווערן דער גרעסטער צדיק!

(מתוך ספר החדש "פה ירושתינו" משיבת נפש ח"א, הקדמה)